

КЫРГЫЗ ТҮРК МАНАС УНИВЕРСИТЕТИ

КООМДУК ИЛИМДЕР ИНСТИТУТУ

ТҮРКОЛОГИЯ БАГЫТЫ

**Совет доорундагы социалдык-турмуштук
романдардагы улуттук аң-сезимдин көркөм
чагылдырылышы (1930-1960)**

ДОКТОРДУК ДИССЕРТАЦИЯ

Дилек ЙЫЛМАЗ

Илимий Жетекчи

Филология илимдеринин доктору, профессор

Лайли ҮКҮБАЕВА

БИШКЕК-2017

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган	: Дилек Йылмаз
Университет	: Кыргыз-Түрк «Манас» университети
Багыты	: Түркология (Тил адистиги)
Иштин даражасы	: доктордук (PhD) диссертация
Беттердин саны	: xiv + 307
Бүтүргөн жылы	: 2017-жыл
Илимий жетекчиси	: ф. и. д., проф. Лайли Үкүбаева

Совет доорундагы социалдык-турмуштук романдардагы улуттук аң-сезимдин көркөм чагылдырылышы (1930-1960)

Бул доктордук диссертацияда, 1930-1960-жылдары арасындагы Кыргыз совет адабиятынын белгилүү чыгармаларынын катарына кирген, социалдык-коомдук жашоону жана улуттук иденттүүлүктү чагылдырган чыгармаларга анализ жүргүзүлдү.

Биринчи бөлүмдө улуттук иденттүүлүк боюнча теориялык маселелер каралды.

Экинчи бөлүмдө 1930-жылдарында Кыргыз совет адабияты кандай процесстерден өткөндүгүн, ошол убактагы белгилүү жазуучулар: Мукай Элебаев, Касымалы Жантөшев, Түгөлбай Сыдыкбековдун чыгармаларында улуттук иденттүүлүк кандайча чагылдырылгандыгы каралды.

Үчүнчү бөлүмдө 1950-жылдарда Кыргыз совет адабиятынын ийгиликтерине чоң салымын кошкон Түгөлбай Сыдыкбековдун «Биздин замандын кишилери», Касымалы Баялиновдун «Боордоштор» романдарында заманга жараша улуттук аң-сезим маселелеринин канчалык деңгээлде чагылдырылганы романдын сюжеттерин (анализдөө) аркылуу берилди.

Корутундуда Үркүн трагедиясы Кыргызстандагы Октябрь революциясынын женишинен кийинки, коллективдештирүү саясаты, Улуу Ата мекендик согуш учурунда турмушту жана коомдук чындыкты, көрүнүштөрдү жазуучулардын кандайча чагылдырып бергендерине өзгөчө көңүл бурулуп, каралды.

Ачкыч сөздөр: улуттук иденттүүлүк, СССР адабияты, коомдук '

ÖZ

Yazar	: Dilek YILMAZ
Üniversite	: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı	: Türkoloji
Tezin Niteliği	: Doktora Tezi
Sayfa Sayısı	: xiv + 307
Mezuniyet Tarihi	: 2017
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Layli ÜKÜBAEVA

Sosyal Hayatı Yansıtan Sovyet Dönemi Kırgız Romanlarında Milli Kimlik Sorunsalı (1930-1960)

Tezimizde 1930-1960 yılları arasında yazılmış olan Sovyet Kırgız romanlarında sosyal hayatın ve kimlik sorunsalının ne şekilde yansıtıldığını ele alınmıştır. Giriş bölümünde, böyle bir çalışma yapmaktaki amacımız, izlediğimiz yol, milli kimlik sorunsalı hakkında bu güne kadar yapılmış araştırmalar vurgulanmıştır.

Birinci bölümün giriş kısmında milli kimlik sorunsalının teorik meselelerine değinilmiştir. İkinci kısmında da 1930'lu yıllardaki Sovyet Kırgız edebiyatının nasıl bir süreçten geçtiği, o dönemin önemli isimleri arasında yer alan Mukay Elebaev'in "Uzak Col", Kasımalı Cönteşev'in "Kanibek", "Tügölbay Sıdıkbekov'un "Ken Suu" romanlarında kimlik sorunsalının ne şekilde ele alındığı gösterilmeye çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde 1950'li yıllarda Kırgız Sovyet edebiyatının belli bir düzeye erişmesinde büyük emeği olan Tügölbay Sıdıkbekov'un "Bizdin Zamandın Kişileri", Kasımalı Bayalınov'un "Boordoştor" romanlarında milli kimlik sorunsalının ne şekilde işlendiği romanlardaki örneklerden yola çıkılarak tespit edilmeye çalışılmıştır.

İncelemenin sonuç bölümünde ise Ürkün trajedisi, Kırgız coğrafyasında elde edilen başarılarından sonra gerçekleşen, kolektifleştirme çalışmaları, Kurtuluş savaşı yıllarında hayatın ne şekilde cereyan ettiğini ve toplumsal gerçeklerin yazarların gözünden nasıl yansıtıldığı vurgulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Milli Kimlik, Sovyet edebiyatı, Sosyal gerçeklik

АННОТАЦИЯ

Автор : Дилек Ыылмаз
Университет : Кыргызско-Турецкий университет “Манас”
Направление : тюркология
Тип диссертации : докторская (PhD) диссертация
Количество страниц : xiv + 307
Год окончания : 2017 год
Научный руководитель : д. ф. н., проф. Лайли Үкүбаева

Художественное отражение национальной идентичности в социально-бытовых романах советского времени (1930-1960)

Наша работа «Художественное отражение национальной идентичности в социально-бытовых романах советского времени. (1930-1960 годах)» состоит в том, что мы анализировали социальную жизнь кыргызского народа, его идентичность и потери в советских кыргызских романах, написанных между 1930-1960 годами. Во введении мы провели анализ работ, которые исследовали и акцентировали внимание на исследованиях сделанных ранее по данной теме.

Во вступлении первой части была сформулирована теоретическая часть проблемы проблема национальной идентичности. Во втором разделе исследовалась советская кыргызская литература 1930-х годов её разделы и направления, какой путь она прошла В частности, в романе Мукай Элебаева «Үзак Жол», Касымалы Жантөшева «Каныбек», Түгөлбая Сыдыкбекова «Кең Суу» мы исследовали и анализировали отношение авторов к личности героев данных романов.

В третьем разделе были исследованы произведения кыргызской советской литературы 1950-х годов, её ярчайшие образцы «Биздин замандын кишилери» Түгөлбая Сыдыкбекова, «Боордоштор» Касымалы Байелинова, их роль в кыргызской литературе и влияние персонажей и личностей данных романов на становление всей кыргызской литературы в дальнейшем.

В заключительной части исследуется как октябрьская революция, им,
коллективизация, народное восстание, вторая мировая война, кот на

территории Советского Союза, были увиденны глазами авторов и отражены в произведениях литературы.

Ключевые слова: национальная идентичность, советская литература, социальная реальность.

ABSTRACT

Author	: Dilek Yılmaz
University	:Kyrgyz-Turkish Manas University
Department	: Turkology
Type of thesis	: PhD Thesis
Number of Pages	: xiv + 307
Graduation Date	: 2017
Supervisor	: PhD. Prof. Laylı Ukubaeva

In this thesis, the social life and identity problem of Soviet Kyrgyz novels written between 1930 and 1960.

The introductory chapter emphasizes the work we have done so far, the work we have been pursuing and the work that has been done to date about the problem of national identity.

In the introductory part of the first chapter, the theoretical issues of the national identity problem are discussed. In the second part, the process of the Soviet Kirghiz literature in the 1930s was examined in the novels of Mukay Elebaev's "Distant Col", Kasımalı Centsevev's "Kanıbek", "Tügölbay Sıdıkbekov's" Ken Suu " Novels have been tried to show how identity problems are handled.

In the third chapter, in the 1950s, attempts were made to determine the way in which the issue of national identity was handled in the novels "Boordoştor" of Kasımalı Bayalınov by Tügölbay Sıdıkbekov's "The People of Time" of the Kyrgyz Soviet Literature in reaching a certain level.

In the conclusion of the study, it was emphasized that the October revolution in the Soviet geography, the facts of the Tsarist regime, the tragic tragedy of Urkun, collectivization studies, how life took place during the War of Independence and how social facts are reflected in the eyes of the authors.

Key Words: National Identity, Soviet Literature, Social Reality